

Wnioski i rekomendacje dotyczące opracowania „Wstępny raport rządowy zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze”

z dnia 30.09.2022, przygotowanego na zamówienie Ministra Klimatu
i Środowiska w związku z katastrofą ekologiczną w Odrze

Fundacja WWF Polska

Autorzy opracowania ze strony WWF Polska:

Renata Bogdańska-Warmuz

Piotr Nieznański

Alicja Pawelec

Dorota Serwecińska

Do opracowania wykorzystano opinie i rekomendacje ekspertów:

Ilona Biedroń, ekspert ds. zarządzania wodami i ochrony wód

Gen. prof. Ryszard Grosset, ekspert ds. zarządzania kryzysowego, transgranicznych skutków awarii przemysłowych

Paweł Pawlaczyk, ekspert ds. ekologii ekosystemów

Dr inż. Klara Ramm, ekspert w dziedzinie zaopatrzenia w wodę i gospodarki ściekowej

Roman Skąpski, ekspert ds. systemu monitoringu

Jacek Zalewski, ekspert w zakresie gospodarki wodnej

Dr Roman Żurek, hydrobiolog, Zakład Badań Ekologicznych PAN

Redakcja: WWF Polska

Warszawa, październik 2022

Spis treści

1. WSTĘP	3
1.1. Zawartość „Wstępnego raportu rządowego zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze” w świetle deklaracji rządowych i oczekiwań społecznych	3
2. UWAGI I REKOMENDACJE EKSPERTÓW DOTYCZĄCE ZAGADNIEŃ, KTÓRE POWINNY ZOSTAĆ UWZGLĘDNIONE W KOŃCOWYM RAPORCIE ZESPOŁU DS. SYTUACJI NA RZECE ODRZE	4
3. REKOMENDACJE EKSPERTÓW WWF ODNOŚNIE DZIAŁAŃ, KTÓRE POWINNY BYĆ WPROWADZONE W ODPOWIEDZI NA KATASTROFĘ EKOLOGICZNĄ W ODRZE	6
3.1. Działania doraźne.....	6
3.2. Działania systemowe.....	7
Wnioski dotyczące systemu zarządzania wodami w Polsce i rzeczywistych potrzeb służących poprawie stanu rzek w Polsce.....	7
Propozycje działań systemowych dla poprawy stanu rzek w Polsce i odbudowy ekosystemu rzeki Odry.....	8

1. WSTĘP

1.1. Zawartość „Wstępnego raportu rządowego zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze” w świetle deklaracji rządowych i oczekiwań społecznych

Katastrofa ekologiczna, jaka wystąpiła w Odrze w lipcu i w sierpniu 2022 r., jest największą katastrofą ekologiczną w historii współczesnej Polski pod względem zasięgu przestrzennego i skali umierania zwierząt. Wywołało to u społeczeństwa oczekiwania, iż rządowy raport dokumentujący katastrofę **spełni zapowiedzi Minister Klimatu Anny Moskwy** z dnia 29 sierpnia 2022 r., przedstawione na posiedzeniu polsko-niemieckiej Rady Ochrony Środowiska. Minister Klimatu i Środowiska poinformowała wówczas, że Ministerstwo Środowiska uzgodniło z polskimi ekspertami **publikację całościowego raportu** ws. przyczyn śnięcia ryb w Odrze na 30 września¹.

Warto tu wspomnieć, że wszystkie opisywane we wstępnym raporcie rządowym konsekwencje katastrofy nie mogłyby się wydarzyć, gdyby wcześniej nie popełniono kardynalnych błędów w zakresie zarządzania wodami, a w szczególności w kwestii użytkowania i ochrony wód. Raport jednoznacznie wskazuje, że przyczyną opisywanych w nim zdarzeń nie był pojedynczy incydent czy awaria któregoś z ogniw systemu bezpieczeństwa wód, ale rażące błędy w zakresie dotychczasowego zarządzania gospodarką wodną i szeroko pojętego zarządzania środowiskiem.

Wstępny raport rządowy pt. „Wstępny raport zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze”, opublikowany w dniu 30 września 2022 r. i opracowany na zamówienie Ministra Klimatu i Środowiska przez multidyscyplinarny zespół ekspertów, w ramach swojego wąsko zdefiniowanego celu, jest wartościowym opracowaniem. **Autorzy wstępnego raportu rządowego nie odnoszą się jednak do kluczowych zagadnień – bezpośrednich, źródłowych przyczyn katastrofy ekologicznej. Przemilcza się fakt, że to działalność człowieka – pośrednio lub bezpośrednio – doprowadziła do tragedii.**

We wstępnym raporcie rządowym wskazano, że stan rzeki był zły również przed katastrofą. Pokazuje to, że zaniedbanie obowiązku osiągnięcia celów środowiskowych dla wód było przyczyną umożliwiającą katastrofę. **Gdyby obowiązek osiągnięcia dobrego potencjału stanu wód był realizowany, to do katastrofy by nie doszło.**

Autorzy wstępnego raportu rządowego wskazują główne uwarunkowania środowiskowe, które doprowadziły do katastrofalnego w skutkach zakwitów złotej algi *Prymnesium parvum*:

- **generalny zły stan wód Odry**, spowodowany legalnymi i nielegalnymi zrzutami ścieków, które to stworzyły dogodne warunki fizykochemiczne dla rozwoju zakwitów złotej algi (znacznie zwiększona przewodność wody oraz zawartość chlorków i siarczanów pochodzących ze zrzutów wód zasolonych i ścieków);
- **negatywne konsekwencje regulacji Odry** w postaci stworzenia warunków hydrologicznych sprzyjających rozwojowi zakwitów złotej algi – spowolnień nurtu na odcinku Odry skanalizowanej w takich miejscach jak zbiorniki zaporowe, spiętrzona woda przed jazami, kanały;

¹ <https://www.gazetaprawna.pl/wiadomosci/kraj/artykuly/8526021.moskwa-odra-raport-woda-sniete-ryby.html> - dostęp 03.10.2022.

- o **osłabienie zdolności ekosystemu Odry do samooczyszczania wód** oraz zdolności adaptacji do niekorzystnych zmian klimatu, skutkujących między innymi wzrostem temperatury wody i wahaniami przepływów w Odrze.

Fundacja WWF Polska zgadza się z autorami raportu, że powyższe czynniki w sposób istotny wpłynęły na skutki katastrofy. Jednakże to działalność człowieka była pierwotną jej przyczyną.

Niemniej jednak **wstępny raport rządowy koncentruje się głównie na bezpośrednich przyczynach i skutkach masowego śnięcia ryb w Odrze w lipcu i sierpniu 2022 roku, zamiast przedstawienia kompleksowej analizy uwarunkowań wystąpienia katastrofy ekologicznej w Odrze.** Raport nie odnosi się do wcześniej potwierdzonych zdarzeń, w tym masowej śmierci ryb w Kanale Gliwickim z marca 2022 roku, i nie zawiera wyjaśnienia, dlaczego nie przeanalizowano przebiegu i konsekwencji tego zdarzenia. W kontekście rozmiaru i skutków katastrofy, jaka miała miejsce na kilkuset kilometrach biegu Odry (konsekwencji środowiskowych i gospodarczych oraz konieczności kosztownej i wieloletniej odbudowy tego ekosystemu), oczekiwano, że wstępny raport rządowy:

- zidentyfikuje bezpośrednią przyczynę masowego umierania ryb i innych zwierząt wodnych;
- wskaże podmioty odpowiedzialne za wystąpienie katastrofy;
- oceni działania instytucji oraz służb odpowiedzialnych za gospodarowanie wodami i stan ekologiczny polskich wód, monitoring wód, reagowanie na wypadek awarii oraz usuwanie skutków awarii z perspektywy zasad zarządzania kryzysowego;
- przedstawi kierunki odbudowy zniszczonego ekosystemu Odry oraz działania przeciwdziałające powtórzeniu się podobnej katastrofy.

W kontekście powyższych uwarunkowań wstępny raport rządowy:

- **nie spełnia oczekiwań w kontekście zapowiadanego zakresu raportu**, gdyż za cel główny stawia sobie jedynie zgromadzenie materiału faktograficznego i wyjaśnienie bezpośrednich przyczyn masowego śnięcia ryb w Odrze w lipcu i sierpniu 2022 roku;
- podaje wnioski i rekomendacje w obszarach, gdzie nie przeprowadzono żadnych analiz lub zaledwie wspomniano o problemach powierzchni.

2. UWAGI I REKOMENDACJE EKSPERTÓW DOTYCZĄCE ZAGADNIENI, KTÓRE POWINNY ZOSTAĆ UWZGLĘDNIONE W KOŃCOWYM RAPORCIE ZESPOŁU DS. SYTUACJI NA RZECE ODRZE

Zgodnie z deklaracją autorów wstępnego raportu rządowego ma powstać pełna i zawierająca kompleksowe informacje wersja raportu, w ramach której prowadzone są obecnie analizy. Z uwagi na brak informacji o zakresie prowadzonych analiz i finalnym zakresie końcowego raportu Zespołu ds. sytuacji na Odrze, jak również brak wiedzy nt. założeń planu odbudowy Odry, Fundacja WWF Polska wraz z ekspertami reprezentującymi różne dziedziny przeanalizowała wstępny raport rządowy i przedstawiła kluczowe wnioski. Dotyczą one:

- analiz wymagających uzupełnienia i przedstawienia w rządowym raporcie końcowym;
- rekomendacji w zakresie dalszych prac rządowego Zespołu;
- propozycji doraźnych i systemowych zmian, które umożliwią odbudowę ekosystemu i poprawę stanu polskich rzek.

Zdaniem ekspertów **celem końcowego raportu powinno być zatem wyjaśnienie:**

- pierwotnych przyczyn katastrofy, w tym źródła i przyczyny rozwinięcia się zakwitu *Prymesium parvum* oraz uwolnienia toksyny w wodach Odry;
- przebiegu zdarzenia, wraz ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn, dla których pierwsze śnięcie ryb z marca 2022 w Kanale Gliwickim uznano za nieistotne i nie interweniowano;
- przyczyn niedziałania systemu zarządzania wodami, który powinien służyć ochronie wód i poprawie ich stanu;
- przyczyn, dla których błędnie ustalono limity zrzuć zanieczyszczeń i wydano pozwolenia wodno–prawne na zrzuć wód zasolonych i zanieczyszczeń w skali, która prowadzi do stałego ponadnormatywnego zanieczyszczenia i zasolenia wód Odry;
- przyczyn, dlaczego odstąpiono od realizacji celów Ramowej Dyrektywy Wodnej i nie zrealizowano założonych do 2021 roku celów w zakresie osiągnięcia dobrego stanu i dobrego potencjału ekologicznego jednolitych części wód w Odrze i jej dopływach;
- zgodności z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej, w tym analizy sytuacji pod kątem tego, czy doszło do „pogorszenia stanu wód” i dopuszczalności tego zjawiska w świetle art. 4.6 Ramowej Dyrektywy Wodnej;
- przyczyn braku efektywnego działania aktualnego systemu monitoringu wód płynących;
- przyczyn, dlaczego instytucje publiczne nie dysponują lub nie wykorzystują planów reagowania na wypadek awarii, w tym ustalonych z krajami sąsiedzkimi w ramach wieloletnich prac Grupy awarie Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry;
- przyczyn braku przekazywania informacji do społeczeństwa oraz zaniechania poinformowania strony niemieckiej o rozwoju sytuacji po stronie polskiej i przemieszczaniu zanieczyszczenia;
- przyczyn, dlaczego nie wykorzystano modelowania do przewidywania czasu i zakresu przemieszczania się zanieczyszczeń oraz istniejących systemów komunikacji i ostrzeżeń dla informowania i ostrzegania mieszkańców na wypadek zagrożeń;
- przyczyn braku działania lub opóźnień w działaniu innych organów państwowych, w tym odpowiedzialnych za ochronę środowiska;
- jak wartości stanów i przepływów wpływają na zagrożenie zakwitaniem alg na odcinkach uregulowanych i nieuregulowanych Odry oraz innych rzek.

Zdaniem ekspertów końcowy raport powinien zawierać sformułowanie szczegółowych wniosków, rekomendacji i rozwiązań, które umożliwią odbudowę ekosystemu Odry, zapobiegą powtórzeniu się podobnych zdarzeń w przyszłości i spowodują skuteczne wykonywanie obowiązków organów państwa, które zawiodły w przypadku katastrofy w Odrze.

Szczegółowe wnioski, dotyczące koniecznych uzupełnień w raporcie rządowym oraz rekomendacje ekspertów zebrane zostały w ramach 5 zagadnień:

1. System zarządzania wodami ze szczególnym uwzględnieniem wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej.
2. System zarządzania wodami w kontekście działań kontrolnych podmiotów korzystających z wód.
3. Przyczyny i skutki masowego śnięcia ryb
4. Monitoring wód.
5. Zarządzanie kryzysowe.

Wnioski i rekomendacje opisano szczegółowo w dokumencie: **Analiza ekspercka „Wstępnego raportu rządowego zespołu ds. sytuacji na rzece Odrze”** z dnia 30.09.2022, przygotowanego na zamówienie Ministra Klimatu i Środowiska w związku z katastrofą ekologiczną w Odrze.

3. REKOMENDACJE EKSPERTÓW WWF ODNOŚNIE DZIAŁAŃ, KTÓRE POWINNY BYĆ WPROWADZONE W ODPOWIEDZI NA KATASTROFĘ EKOLOGICZNĄ W ODRZE

3.1. Działania doraźne

Według analiz przeprowadzonych w ramach „Wstępnego raportu rządowego” rozwojowi katastrofy w Odrze sprzyjały: przekształcenia hydromorfologiczne rzeki, nadmierne i nienaturalne zasolenie rzeki Odry oraz jej dopływów, a także niekorzystne warunki hydrometeorologiczne. Dodatkowo wskazuje się, że stan rzeki Odry jest zły i taki był również przed wystąpieniem katastrofy, od co najmniej 2019 roku.

Fundacja WWF Polska wskazuje, że **kontynuacja działań inwestycyjnych na Odrze** (w tym regulacja, budowa i modernizacja ostróg oraz budowa kolejnych stopni wodnych, które mają służyć przekształceniu Odry w drogę wodną), **spowoduje pogłębienie złego stanu rzeki Odry i ryzyko katastrof ekologicznych w kolejnych latach**. Dalsze zrzuty wód zasolonych (w kontekście zmian wprowadzonych w ramach II aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami) **również będą zagrażać ekosystemowi Odry. Katastrofa może się powtórzyć**, jeśli ponownie wystąpią podobne jak latem 2022 r. warunki hydrometeorologiczne, wynikające ze zmian klimatu. Taki scenariusz zagraża także innym rzekom w Polsce.

Należy w trybie pilnym wskazać i uruchomić zespoły i procedury, aby wytypować i przebadać pod kątem występowania alg wszystkie potencjalne miejsca, w których istniały i istnieją warunki do ich rozwoju i namnażania, w tym odstojniki i kolektory odprowadzające wody dołowe z górnictwa węgla kamiennego oraz z kopalni miedzi, miejsc składowania odpadów poflotacyjnych (w tym zbiornik „Żelazny Most”), oraz wszystkich zakładów przemysłowych odprowadzających wody zasolone do Odry i jej dopływów. Należy zebrać całą dostępną wiedzę i zastosować wszystkie możliwe do podjęcia działania dla neutralizacji i zapobieżenia namnażaniu się alg w potwierdzonych miejscach ich występowania.

W kontekście powyższego w polskiej części doliny Odry i jej dorzecza konieczne jest:

1. **odstąpienie od prac regulacyjnych na Odrze**, realizowanych w ramach użeglowienia Odry w ramach sieci Ten-T oraz dla potrzeb lodołamania (projekt finansowany z pożyczki od Banku Światowego);
2. **odstąpienie od planów przekształcenia zbiornika Racibórz** ze zbiornika suchego na zbiornik retencyjny;
3. **odstąpienie od planów budowy stopni wodnych na Odrze w Ścinawie i Lubiążu**, a także dalszych planów zabudowy Odry kolejnymi stopniami wodnymi i regulacji rzeki;
4. przekierowanie środków publicznych, zaoszczędzonych w wyniku zaniechania wyżej wymienionych inwestycji hydrotechnicznych, na:
 - wytypowanie i kontrolę miejsc występowania alg w wodach słonych (w tym w wodach dołowych) odprowadzanych do Odry, Wisły i ich dopływów oraz wdrożenie działań neutralizujących i zapobiegających możliwości wystąpienia kolejnej katastrofy;
 - działania niezbędne dla odbudowy ekosystemu Odry, wzmocnienia jej zdolności samooczyszczania i odporności na awarie oraz zmiany klimatyczne, a także na działania prewencyjne dla zapobieżenia powtarzaniu się katastrof ekologicznych, podobnych do tej z roku 2022;

- o działania mające na celu odbudowę naturalnej retencji w zlewni (*Nature Based Solutions*), poprawiające stan ekologiczny, a tym samym zwiększające odporność rzek na awarie i zmiany klimatu, renaturyzację rzek;
- o pełne wdrożenie Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych (**programu, który powstał na zlecenie rządu w 2020 r. i nie jest do tej pory w pełni realizowany**);
- o działania technologiczne, usprawniające systemy oczyszczania ścieków przemysłowych i wód zasolonych oraz odejście od gospodarki węglowej na rzecz OZE.

3.2. Działania systemowe

Jak wskazano powyżej, dalsze inwestycje na rzekach będą zwiększać ryzyko katastrof ekologicznych w kolejnych latach i wpłyną na dalsze pogarszanie stanu rzek w Polsce.

Niemniej jednak Ministerstwo Infrastruktury chce realizować plan ratunkowy poprzez wprowadzenie specjalnej specustawy dotyczącej Odry. **Niestety już wstępnie zaprezentowane założenia specustawy są sprzeczne z aktualną wiedzą naukową oraz niezgodne z Ramową Dyrektywą Wodną i spowodują wyłącznie pogorszenie stanu ekologicznego Odry oraz narażenie jej na podobne katastrofy w przyszłości.** Program inwestycyjny, zapowiadany przez Pełnomocnika Rządu ds. gospodarki wodą, przewiduje m.in. dalsze przekształcanie rzek – budowę zbiorników wodnych, stopni wodnych, przekształcenie suchego zbiornika Racibórz w zbiornik retencyjny i inne inwestycje. Jednocześnie plany te zakładają uproszczenie procedur inwestycyjnych związanych z przygotowaniem raportów oddziaływania na środowisko i uzyskiwaniem pozwoleń na budowę dla tych przedsięwzięć.

Wnioski dotyczące systemu zarządzania wodami w Polsce i rzeczywistych potrzeb służących poprawie stanu rzek w Polsce

1. Obecny sposób zarządzania wód, rekomendowany przez Ministerstwo Infrastruktury, zmierza do pogorszenia stanu polskich rzek.
2. W świetle działań wskazywanych przez Ministerstwo Infrastruktury w zapowiadanej rządowej specustawie istnieje duże ryzyko dalszego pogarszania stanu wód i pogłębienie efektów katastrofy w Odrze – w przypadku realizacji działań inwestycyjnych, takich jak zbiorniki retencyjne czy obiekty piętrzące.
3. Planowane przez Ministerstwo Infrastruktury inwestycje, związane z uzęglowieniem Odry i innych rzek, wskazują na wyłącznie gospodarczo-inwestycyjne podejście do rzek, z pominięciem potrzeb ich ochrony oraz adaptacji do zmian klimatu.
4. Nadmierne wykorzystywanie gospodarcze rzek oraz wieloletnie dopuszczenie przez państwo nadmiernego zanieczyszczenia Odry ściekami, w tym wodami zasolonymi (wydawano pozwolenia wodno–prawne na rzuty ścieków, których łączne wartości powodowały stałe ponadnormatywne zanieczyszczenie wód Odry i jej dopływów), doprowadziło do katastrofy.
5. Wszystkie wody powierzchniowe, jako dobro wspólne i strategiczne dla państwa, powinny być przedmiotem ochrony ze względu na ich podstawowe znaczenie dla człowieka i dla środowiska. Tymczasem podmioty zarządzające rzekami traktują je głównie jako odbiorniki ścieków i potencjalne kanały do transportu towarów. Obecny zarządca wód (Ministerstwo Infrastruktury) zainteresowany jest niemal wyłącznie realizacją kolejnych inwestycji technicznych na polskich rzekach, kontynuując działania pogarszające stan ekologiczny polskich wód. Nie dba o to, aby rzeki, stanowiące kluczowy dla jakości życia Polaków i niezbędny w środowisku element, były czyste i odporne na zmiany klimatu.

6. Zamiast dążenia do poprawy stanu rzek i osiągnięcia celów środowiskowych (przewidzianych na 2021 r., do osiągnięcia najpóźniej w 2027 r.), działania zarządzających wodami ukierunkowane są na obniżenie celów środowiskowych w częściach wód pod silną presją zasolającą, której przyczyną jest przemysł i górnictwo. W uproszczeniu: kontynuacja tych działań, sprzecznych z unijną polityką wodną, może doprowadzić do sytuacji, w której „zalegalizowane” zostanie pogarszanie jakości wód zamiast ich poprawy.
7. Jako działania rewitalizacyjne dla odbudowy ekosystemu Odry i innych rzek, instytucja, której powierzono zarządzanie wodami (Ministerstwo Infrastruktury), promuje działania niekorzystne ekonomicznie, sprzeczne z oczekiwaniami społecznymi i szkodliwe środowiskowo. Działania te zmierzają do użeglowienia Odry i realizacji inwestycji niezbędnych dla wykorzystania Odry jako drogi wodnej. Jednocześnie są one sprzeczne z aktualną wiedzą naukową i mogą stale utrudnić lub uniemożliwić odbudowę ekosystemu rzeki.
8. Ministerstwo Infrastruktury, zarządzające obecnie wodami, proponuje i powiela dokładnie te same działania inżynierskie i inwestycyjne we wszystkich planach i programach krajowych, bez względu na to, czemu mają one służyć (m.in. Program Przeciwdziałania Skutkom Suszy, Program Przeciwdziałania Niedoborom Wody, Krajowy Program Żeglugowy), nie proponując równocześnie żadnych nowoczesnych i adekwatnych do wyzwań XXI wieku programów i koncepcji (w tym programów obejmujących zieloną i błękitną infrastrukturę oraz działania nietechniczne, zakładające synergię gospodarki z ochroną zasobów przyrodniczych i adaptacją do zmian klimatu).
9. Dodać należy, że jeżeli nie zidentyfikowane zostaną miejsca, w których pozostają algi, oraz mogą zostać stworzone warunki do ich namnażania i uwalniania toksyn oraz jeżeli nie zostaną powstrzymane dalsze działania inwestycyjne na Odrze, istnieje ryzyko wystąpienia podobnej katastrofy w kolejnym roku, zarówno na Odrze, jak i na innych rzekach, np. na Wiśle, do której odprowadzana jest większość wód zasolonych z polskich kopalni.
10. Duży niepokój społeczny budzi brak informacji, w jakim kierunku zmierzają działania zespołów działających w zakresie odbudowy ekosystemu Odry (ze strony Ministerstwa Infrastruktury, Ministerstwa Klimatu i Środowiska czy Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Organizacje społeczne, mimo pytań kierowanych do ww. ministerstw, nie mają możliwości uczestniczenia we wspólnych pracach zespołów ds. odbudowy ekosystemu Odry, zorganizowanych w ramach poszczególnych ministerstw.
11. Plany i działania resortu zarządzającego wodą muszą zostać zweryfikowane pod kątem ich możliwego wpływu na pogorszenie stanu wód i zwiększenia prawdopodobieństwa wystąpienia kolejnych katastrof ekologicznych. Etapy i sam plan naprawczy dla Odry, który przygotowują organy rządowe, musi być przygotowany przez interdyscyplinarne grupy eksperckie i być jak najwcześniej przedstawiony opinii publicznej. Sam proces przygotowania powinien być transparentny i poddany pełnej procedurze konsultacji międzyresortowych oraz konsultacji społecznych, jak również – w związku z oddziaływaniem transgranicznym – uzgodniony na jak najwcześniejszym etapie ze stroną czeską i niemiecką.

Propozycje działań systemowych dla poprawy stanu rzek w Polsce i odbudowy ekosystemu rzeki Odry

W związku z katastrofą na rzece Odrze konieczne jest:

1. **Przedstawienie rządowych założeń planów odbudowy ekosystemu Odry**, w szczególności w zakresie inwestycji planowanych przez Ministerstwo Infrastruktury.
2. **Włączenie organizacji społecznych oraz organizacji naukowych w realizację planów odbudowy ekosystemu Odry.**

3. **Zmiana zarządzania wodami, ukierunkowana na renaturyzację rzek i zwiększanie zasobów dolin rzecznych i doliny Odry poprzez zwiększenie naturalnej retencji wody w całej zlewni.**
4. **Zaniechanie działań inwestycyjnych, związanych z budową drogi wodnej na Odrze i innych rzekach.**
5. **Zaniechanie budowy zbiorników wodnych i innych obiektów piętrzących na rzekach.**
6. **Zaniechanie przekształcania zbiornika suchego Racibórz i innych zbiorników suchych w zbiorniki retencyjne.**
7. **Skierowanie funduszy zaplanowanych na realizację ww. działań inwestycyjnych na PRIORYTETOWE działania dla poprawy stanu rzeki Odry i innych rzek Polski, obejmujących:**
 - o renaturyzację rzeki Odry i innych rzek;
 - o odbudowę naturalnej retencji zlewniowej;
 - o systemy oczyszczania wód przemysłowych i zasolonych odprowadzanych do rzek odejście od gospodarki węglowej na rzecz OZE.
8. **Przyjęcie Krajowego Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych, opracowanego przez PGW WP w 2020 r. w drodze ustawy, i jego sukcesywne wdrażanie, jako PRIORYTETOWY RZĄDOWY PROGRAM dla odbudowy rzek w Polsce.**
9. **Aktualizacja II aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami z uwzględnieniem działań ujętych w Krajowym Programu Renaturyzacji Wód Powierzchniowych jako działania PRIORYTETOWE na rzece Odrze.**
10. **Aktualizacja/weryfikacja II aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami – w odniesieniu do zasadności obniżania celów środowiskowych w narażonych na zasolenie silnie zmienionych częściach wód (SZCW) – czyli jednostkach planistycznych odnoszących się do obszarów rzek.**
11. **Analiza rozwiązań technicznych i technologicznych umożliwiających oczyszczenie zasolonych wód kopalnianych i ścieków przemysłowych i ich wdrożenie oraz odejście od gospodarki węglowej na rzecz OZE.**
12. **Opracowanie systemu automatycznego monitoringu jakości wód i jego wdrożenie, z uwzględnieniem dostępu do danych online.**
13. **Poprawa działania systemu pozwoleń wodnoprawnych – powiązanie wartości zrzutów z warunkami hydrometeorologicznymi w rzece oraz obowiązkowe przeprowadzanie analizy skumulowanego wpływu zrzutów z już wydanych pozwoleń wodnoprawnych jako warunek niezbędny do wydania nowego pozwolenia wodnoprawnego.**
14. **Organizacja systemu skutecznej kontroli użytkowników wód i nielegalnych zrzutów ścieków do rzek, np. poprzez automatyczne stacje monitorujące stan wód, rozmieszczone w lokalizacjach umożliwiających zidentyfikowanie źródła zanieczyszczeń.**
15. **Weryfikacja procedur zarządzania kryzysowego, w tym Planów Zarządzania Kryzysowego i kompetencji podmiotów działających w ramach tzw. siatki bezpieczeństwa.**
16. **Wykonanie analiz i uzupełnień rządowego raportu Zespołu ds. sytuacji na Odrze wg uwag i rekomendacji WWF Polska, wraz z opracowaniem szczegółowych wniosków i rekomendacji rozwiązań systemowych, które powinny stanowić podstawę opracowania Narodowej Strategii zarządzania wodami.**
17. **W celu ochrony naszego wspólnego dobra, jakimi są wody powierzchniowe, w tym polskie rzeki, i w celu poprawy ich stanu, zarządzanie wodami powinno być prowadzone w całości pod nadzorem Ministerstwa Klimatu i Środowiska.**